

Bazı risalelerde temsiller için kullanılan "olduğunu görmek", "bulduğunu anlamak", "olduğunu anlamak" gibi kavramların farklı olmasının sebebi ne olabilir, izah eder misiniz?

"Olduğunu görmek", "bulduğunu anlamak" gibi ifadeler, anlatılan şeylerin hikaye değil gerçek ve hakikat olduğuna kinayedir. Yani ilk on sözde anlatılan temsili hikayeler aslı itibari ile yaşanmamış öyküler olsalar da dağınık ve soyut hakikatleri toplayıp somutlaştırma noktasında kuvvetli delillerden daha sağlam daha parlak birer mercek ve dürbün vazifesini görüyorlar, denilmek isteniyor.

Bu temsili hikayelerin hakikatlere olan hizmeti, soyut ve felsefi delillerden daha etkili daha ikna edicidir.

Maddi alemde uzaktaki bir cismi çıplak gözle göremediğimiz için, o cismi yakınlaştırmak için dürbün kullanırız. Soyut mana ve olguları bulabilmek için, üstüne somut simge ve semboller koyarız, derin ve ince şeyleri görebilmek için mikroskoba müracaat ederiz, dağınık ışıkları toplamak için mercek kullanırız.

Aynı şekilde manalar ve maneviyat alemindeki ince, derin, uzak, dağınık ve soyut manaları anlamak ve görebilmek için, maddi alemdeki mercek, mikroskop, dürbün, sembol gibi şeylere benzeyen bu temsil, hikaye, hayali seyahat gibi anlatım metotlarını kullanmak gerekiyor.

İşte, Kur'an ve onun mühim talebesi olan Üstad Hazretlerinin eserlerinde, temsil ve hikayeleri bolca ve kesretle kullanmaları, bu ince sırdan ileri geliyor.